

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, י"ח אב התשפ"ו

חולין צ"ג – דיני גיד הנשה חלב, חוטי דם, ונאמנות טבחים

שאלות:

1. האם החלב המכסה את הקרב, והחלב אשר על הקרב, זה אותו דבר?

דיני חלב

- ראינו **שרבי אבא אמר** בשם **רב יהודה** בשם **שמואל**: שחלב שהבשר מתוח מעליו ומכסה אותו – מותר באכילה מהתורה (למשל חלב הכסלים המכוסה בבשר).
- הגמרא **מקשה** הרי **רב יהודה** בשם **שמואל** פסק ש"החלב שתחת המתניים" אסור, והרי הוא מכוסה בבשר!
 - **אביי ורבי יוחנן מתרצים** שבשעה שהבהמה חיה ומהלכת, איבריה נפרדים ומתרחקים זה מזה ("פרוקי מיפרקא"). המתניים עולים והכסלים יורדים, ואז החלב מתגלה ולא נחשב כמכוסה בבשר.
- הגמרא מביאה עוד מימרות של **רבי אבא** בשם **רב יהודה** בשם **שמואל**, שהתורה אסרה בכרת:
- את "החלב אשר על הקרב" שזה חלב ההמסס ובית הכוסות.
 - ואת "החלב אשר על הכסלים", שהוא **תרבא דקליבוסתא**, החלב שעל עצם הקליבוסתא.
 - ואת החוטאים שביד (שבכתף) שאלו ורידים שאסורים משום דם, א אם חתכו ומלחו אותם הם מותרים אפילו בבישול.
- רב יהודה אמר** עוד בשם **שמואל** שחלב שעל הדקין: שנמצא בתחיל המעיין הדקים (במקום יציאתם מהקיבה) טעון גרירה והסרה באורך אמה.

2. 'יובל אכל מוח של כבש שנשחט כהלכה, מה יכול להיות לא כשר?

חוטין וקרומים של חלב ושל דם

- הגמרא דנה בחוטים של חלב וורידים של דם:
- **רב יהודה אמר שישנם חמישה חוטים בעוקץ** – שיוצאים מהשדרה ונכנסים לתוך בשר הכסלים, עד לחזה, שלושה מצד ימין שמתפצלים כל אחד לשניים, ושניים משמאל שמתפצלים לשלוש, ככה שבכל צד יש שש. וצריך לשלוף אותם כי הם

להארות: dafspoiler@gmail.com

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
אסורים משום חלב, ואם שולפים אותם בעוד הבשר חם מיד לאחר השחיטה – הם
נשלפים בקלות, ואם לא – צריך לחטט אחריהם.

- ואב"י או רב יהודה אמר שיש חמישה מקומות של חוטים אסורים בגוף הבהמה:
שלושה אסורים משום חלב (של הטחול, הכסלים והכליות – ואין להם תקנה במליחה),
ושניים דקים אסורים משום דם של היד (הכתף) ושל הלוע – שאם חתך ומלח אותם
מותרים לאכילה.

○ רב כהנא או רב יהודה מונה חמישה קרומים בגוף:

- שלושה קרומים אסורים משום חלב: של הטחול, הכסלים והכליות.

- שניים אסורים משום דם: של ביצי הזכר ושל
המוח ("מוקרא").

○ לגבי קרום הטחול: הגמרא מספרת שרב יהודה בר
אושעיה קילף את הקרום של הטחול רק מהחלק
העליון של הטחול במקום שהוא עבה, עבור לוי בנו
של רב הונא בר חייא, ולוי אמר לו להוריד הכל. אביו
של לוי אמר לו בשם סבו רב ירמיה בר אבא בשם
רב, שרק הקרום שעל מקום עוביו של הטחול ("על הדד")
אסור מהתורה. אבל לוי הקשה ופרך את הדעה הזו
מברייטא שהביא רב המנונא שהקרום שכנגד הדד ענוש
כרת, אבל שאר הקרום של הטחול אסור מדרבנן.

- הגמרא מקשה גם לגבי קרום הטחול וגם לגבי קרום
הכליה, שבשניהם יש ברייתות סותרות שהם לא אסורים
מהתורה, הגמרא מתרצת שבשניהם יש מקום שאסור
מהתורה ומקום שאסור רק מדרבנן. בטחול כמו שראינו ולגבי קרום הכליה: הקרום
העליון אסור מהתורה וענוש כרת, והקרום התחתון אסור מדרבנן בלבד.

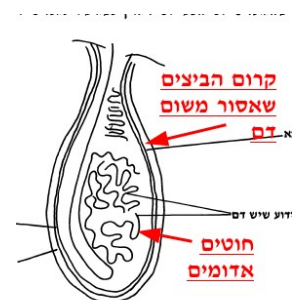
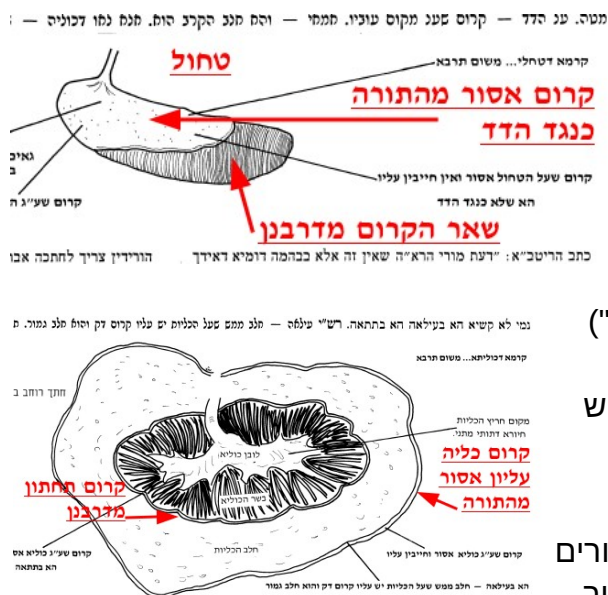
3. רענן רואה שבסטייק יש חלק מאד אדום, זה כשר?

ביצי חשילתא, וצליית ראש הבהמה

- רב אמי ורב אסי נחלקו בדינם של ביצי הזכר שנמעכו בח"י הבהמה אבל נותרו מחוברים
בחוטיהם: אחד אסור משום אבר מן החי כי הם לא מבריאיים ולכן נחשבים מנותקים, ואחד
התיר מפני שאינם מסריחים וחיותם בהם, ולכן הם נחשבים מחוברים והם לא
אבר מן החי. רבי יוחנן פסק שמעיקר הדין הם מותרים, אבל הורו לנהוג בהם
איסור לבני בבל כמנהגם שם, משום "אל תטש תורת אִמְךָ".

- ביצי זכר הגדי: עד 30 יום מותרות בלא לקלף את הקרום האסור, כי הוא עוד
לא התמלא בדם. מכאן ואילך, אם אין בהם זרע, וזה מתבטא בזה שאין בהן
חוטים אדומים ("שורייקי סומקי") – מותרות, אחרת חייב לקלף את הקרום,
מפני הדם.

- הגמרא מביאה שלוש מחלוקות יחידות בתורה שבהן הלכה כרב אחא נגד רבינא, כי הוא
המיקל, בכל השאר הלכה כרבינא שהוא המיקל.

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

אומצה שהאדימה: כלומר, חתיכת בשר שנצרר בה דם מחמת מכה – אם חתך ומלח אותה מותרת אפילו לבישול בקדירה. וכן אם תלה וצלה אותה היא מותרת, כי הדם זב החוצה.

אבל לגבי הנחתה על גבי גחלים – נחלקו **רב אחא** ו**רבינא**, והלכה כ**רב אחא** להקל שהגחלים שואבים את הדם החוצה ולא מצמיתים אותו בפנים. בצורה דומה הם נחלקו גם לגבי דם בורידי הצואר (מזרק), ובביצים שהאדימו.

- הגמרא מפרטת איך נכון להניח את הראש של הבהמה כשטמיינים אותו ברמץ -

ומותר. אם הניחו על צדדיו – הדם נקרש בתוכו ואסור.
ולפי הלשון השניה, אם מניח על בית השחיטה או על הנחיריים, אין בעיה, ואם מניח על הצדדים, צריך להכניס משהו שלא ייסתם הנקב והדם יזרום.

4. דב מצא שלא ניקרו את גיד הנשה בירך שהוא קנה, הוא צריך להודיע לרבנות?

הגיד הפנימי והחיצון, נאמנות טבחים ומשלוח ירך לנכרי

- **רב יהודה אמר** בשם **שמואל**: שהגיד הפנימי (שסמוך לעצם) אסור מהתורה ולוקים עליו; הגיד החיצון (שסמוך לבשר) אסור מדרבנן ולא לוקים עליו.

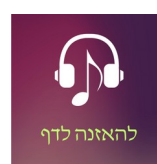
- הגמרא מקשה מבריייתא שאומרת שהגיד הפנימי (הארוך) הוא זה שסמוך לבשר? לכן הגמרא מסבירה שהפנימי חודר ונכנס לתוך הבשר בהמשך ("איכלודי מיקליד" מלשון מפתח שנכנס), ומה שאומרת ברייתא אחרת שהגיד החיצון הוא סמוך לעצם, הכוונה שהגיד החיצון נחשף במקום שבו הטבחים חותכים את הירך שזה סמוך לעצם האליא.

- אם נמצא חלב בבשר אחרי שהטבח ניקר אותו: רב פפא אמר לוקים עליו אם נשאר בשיעור כזית, ומעבירים את הטבח מתפקידו אפילו בשיעור כשעורה. ומר זוטרא פירש אחרת את השיעורים כזית וכשעורה, שכשעורה אסור אפילו במקום אחד, מקומות. והגמרא פוסקת, כרב פפא.

- המשנה הביאה מחלוקת האם הטבחים נאמנים על גיד הנשה ועל החלב שניקרו. **רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן ורב נחמן מבררים** את השינויים שנפלו בנאמנות הטבחים לאורך הדורות לפי הקפדתם על חטיטת הגיד כשיטת **רבי מאיר** או חיתוכו בשווה לבשר כשיטת **רבי יהודה**.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בסוף הדף המשנה אומרת שמותר לאדם לשלוח ירך שלמה לגוי כמתנה, אף על פי שגיד
הנשה בתוכה.
והגמרא תברר את הדין הזה בדף הבא.